

รายงานการศึกษาส่วนบุคคล
(Individual Study)

เรื่อง การเพิ่มศักยภาพของประชาชนในการป้องกัน
และระงับอัคคีภัยในชุมชนพื้นที่เขตทวีวัฒนา

จัดทำโดย นางพิศสมัย หมกทอง

ตำแหน่ง เจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยชำนาญการ

สังกัด สถานีดับเพลิงตลิ่งชัน กองปฏิบัติการดับเพลิง ๔

สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม

หลักสูตรนักบริหารมหานครระดับต้น รุ่นที่ ๒๘

สถาบันพัฒนาข้าราชการกรุงเทพมหานคร

ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙

๑. ชื่อเรื่อง การเพิ่มศักยภาพของประชาชนในการป้องกันและระงับอัคคีภัยในชุมชน พื้นที่เขตทวีวัฒนา

๒. เหตุผลในการเสนอหัวข้อ

สถานการณ์สาธารณภัยและอุบัติเหตุ ของกรุงเทพมหานคร โดยเฉพาะอัคคีภัย ปัจจุบันเกิดขึ้นบ่อย มีความรุนแรงสูง และมีโอกาสเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา และเมื่อเกิดขึ้นแล้วสามารถเผาผลาญทรัพย์สินให้วอดวายได้ในชั่วระยะเวลาไม่กี่ชั่วโมงก่อให้เกิดความสูญเสียต่อชีวิต ทรัพย์สินของประชาชน และเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ ซึ่งสาเหตุการเกิดอัคคีภัยส่วนใหญ่เกิดจากความประมาท ขาดความระมัดระวัง หรือความพลั้งเผลอ สถานที่ที่เกิดอัคคีภัยมักเป็นที่อยู่อาศัยและชุมชนที่หนาแน่น หรือมีความแออัดของประชาชน อาคารสูง โรงงานอุตสาหกรรม ศูนย์การค้า ซึ่งสถานที่เหล่านี้มักจะมีการใช้พลังงานไฟฟ้า พลังงานเชื้อเพลิง พลังงานความร้อน และอื่น ๆ ที่เอื้อต่อการเกิดอัคคีภัย โดยเฉพาะในฤดูที่มีอากาศร้อนและแห้งแล้งระหว่างเดือนธันวาคม ถึง เดือนพฤษภาคม ของทุกปี มักมีอัคคีภัยเกิดขึ้นบ่อยครั้ง

การมีส่วนร่วมของประชาชนนับว่า มีความสำคัญอย่างยิ่งในการที่จะช่วยลดความสูญเสียในชีวิต และทรัพย์สินของประชาชนลงได้ หรืออาจให้เกิดขึ้นน้อยที่สุด จากสถิติการเกิดอัคคีภัย ระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๕๔-๒๕๕๗ ของกรุงเทพมหานคร ที่เก็บรวบรวมโดยสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร พบว่าอัคคีภัยที่เกิดขึ้นในแต่ละปีมีจำนวนมาก และในปีพ.ศ. ๒๕๕๘ เกิดขึ้น ๑,๕๙๐ ครั้ง มีผู้บาดเจ็บ ๑๘๓ คน ผู้เสียชีวิต ๑๔ คน และมีมูลค่าความเสียหายมาก จากปัญหาอัคคีภัยที่เกิดขึ้น ช่องทางหนึ่งที่จะช่วยลดความเสียหายที่เกิดขึ้นได้ ก็คือการที่ประชาชนและชุมชนที่อยู่ในพื้นที่เสี่ยงภัย จะต้องมีความรู้ความเข้าใจ และตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสาธารณภัยในเบื้องต้น และฝึกซ้อมเพื่อเตรียมพร้อมรับมือกับภัยพิบัติที่อาจเกิดขึ้นในชุมชน การปฏิบัติการในภาวะฉุกเฉินขณะเกิดภัย รวมถึงการอพยพประชาชนไปสู่พื้นที่ปลอดภัย อันเป็นการเตรียมความพร้อม และเพิ่มศักยภาพของประชาชนในชุมชน ในการป้องกันและระงับอัคคีภัย ทั้งนี้ เพื่อลดภัยอันตรายที่อาจเกิดขึ้นทั้งชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนและของรัฐ และที่สำคัญผู้บริหารของกรุงเทพมหานคร โดยผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ได้มีนโยบาย มหานครแห่งความปลอดภัย ทำให้ชาวกรุงเทพมหานคร มีความ มั่นใจในการจัดการด้านความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สินของประชาชนอันเนื่องมาจากปัญหาอาชญากรรมยาเสพติด อัคคีภัย และอุทกภัย ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

เพื่อเป็นการเพิ่มศักยภาพและเตรียมความพร้อมและเสริมสร้างทักษะความรู้แก่ประชาชน ในเรื่องของการป้องกันและระงับอัคคีภัย สถานีดับเพลิงตลิ่งชันในฐานะที่ต้องรับผิดชอบประชาชนในพื้นที่ของกรุงเทพมหานคร จึงต้องเตรียมความพร้อมรับมือกับสาธารณภัยที่อาจจะเกิดขึ้นโดยให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลตนเอง โดยการอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนให้ได้รับทราบวิธีการป้องกันและระงับอัคคีภัยในเบื้องต้น และทราบถึงวิธีการดับเพลิงชนิดต่างๆได้อย่างถูกต้อง และสามารถใช้อุปกรณ์ในการดับเพลิงได้อย่างถูกวิธี และปลอดภัย ซึ่งเป็นผลให้สามารถลดการสูญเสียชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนในชุมชนและ พื้นที่เขตลงได้

๓. วัตถุประสงค์

๓.๑ เพื่อให้ประชาชนในชุมชนได้รับความรู้ความเข้าใจในการป้องกันและระงับอัคคีภัยในชุมชน และมีความสามารถในการรับมือกับเหตุฉุกเฉินในชุมชนของตน และเพื่อเตรียมความพร้อมในการป้องกันภัยมากขึ้น รู้จักใช้เครื่องมือในการดับเพลิงเบื้องต้นได้ รวมทั้งมีส่วนร่วมในการแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉิน

๓.๒ เพื่อให้มีกลุ่มแกนนำในการป้องกันอัคคีภัย เข้ามาทำงานร่วมกับภาครัฐบาล เป็นการทำงานในเชิงรุก

๓.๓ เพื่อให้ประชาชนมีคู่มือและแผนไว้ใช้สำหรับป้องกันและระงับอัคคีภัย

๔. เป้าหมาย

๑. ประชาชนได้รับความรู้ความเข้าใจในการป้องกันและระงับอัคคีภัยในเบื้องต้น และสามารถดูแลตนเองได้ จำนวน ๔๘๐ คน (๑๖ ชุมชน ชุมชนละ ๓๐ คน)

๒. มีคู่มือและแผนในการป้องกันและระงับอัคคีภัยในชุมชน มีแผนในการอพยพหนีไฟ

๓. มีกลุ่มแกนนำในการป้องกันและระงับอัคคีภัยในชุมชน จำนวน ๑๖๐ คน (๑๖ ชุมชน ชุมชนละ ๑๐ คน)

๕. ความรู้ที่นำมาใช้ในการจัดทำรายงานฯ

๕.๑ นโยบายผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร มหานครแห่งความปลอดภัย ทำให้ชาวกรุงเทพมหานคร มีความมั่นใจในการจัดการด้านความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สินของประชาชน อันเนื่องมาจากปัญหาอาชญากรรมยาเสพติด อัคคีภัย และอุทกภัย ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

๕.๒ แผนปฏิบัติราชการกรุงเทพมหานครประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๙ แบ่งตามภารกิจของสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เพื่อเป็นการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เสริมสร้างความปลอดภัยในชีวิตของประชาชน และของรัฐ ประชาชนมีความพร้อม และมีส่วนร่วมในการป้องกันอัคคีภัยและสาธารณภัยอันเป็นการลดความเสี่ยงในการเกิดสาธารณภัย ปฏิบัติการระงับเหตุสาธารณภัยและกู้ภัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถกำจัดและลดความเสียหายและความสูญเสียต่อชีวิตและทรัพย์สินแก่ประชาชน และทางราชการ อีกทั้งผู้ประสบภัยได้รับความช่วยเหลือในเบื้องต้นเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร

๕.๓ แผนปฏิบัติราชการประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๙ ของสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ทุกส่วนราชการได้ใช้เป็นกรอบในการดำเนินงาน โดยจัดทำรายละเอียดโครงการ/กิจกรรมแต่ละตัวชี้วัดที่รับผิดชอบมุ่งเน้นการเชื่อมโยงภารกิจของทุกภาคส่วนราชการในสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙ ซึ่งครอบคลุมภารกิจด้านการป้องกัน การระงับและบรรเทาช่วยเหลือผู้ประสบภัยตลอดจนภารกิจอื่นที่สนับสนุนการดำเนินงาน สอดคล้องและตอบสนองแผนปฏิบัติราชการกรุงเทพมหานคร ประจำปี พ.ศ.๒๕๕๙ ตลอดจนนโยบายผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ให้บรรลุผลตามเป้าหมายเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนถึงความพร้อม

และควมมีศักยภาพของสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ในการดูแลเสริมสร้างความปลอดภัยให้กับ ประชาชน

๕.๔ หลักการมีส่วนร่วม หลักการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนของสังคมได้เข้ามามีส่วนร่วมกับภาคการการนั้น International Association for Public Participation ได้แบ่งระดับของการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็น 5 ระดับ ดังนี้

๑. การให้ข้อมูลข่าวสาร ถือเป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับต่ำที่สุด แต่เป็นระดับที่สำคัญที่สุด เพราะเป็นก้าวแรกของการที่ภาคการการจะเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าสู่กระบวนการมีส่วนร่วมในเรื่องต่าง ๆ วิธีการให้ข้อมูลสามารถใช้ช่องทางต่าง ๆ เช่น เอกสารสิ่งพิมพ์ การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านทางสื่อต่าง ๆ การจัดนิทรรศการ จัดหมายข่าว การจัดงานแถลงข่าว การติดประกาศ และการให้ข้อมูลผ่านเว็บไซต์ เป็นต้น

๒. การรับฟังความคิดเห็น เป็นกระบวนการที่เปิดให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลข้อเท็จจริงและความคิดเห็นเพื่อประกอบการตัดสินใจของหน่วยงานภาครัฐด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น การรับฟังความคิดเห็น การสำรวจความคิดเห็น การจัดเวทีสาธารณะ การแสดงความคิดเห็นผ่านเว็บไซต์ เป็นต้น

๓. การเกี่ยวข้อง เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน หรือร่วมเสนอแนะทางที่นำไปสู่การตัดสินใจ เพื่อสร้างความมั่นใจให้ประชาชนว่าข้อมูลความคิดเห็นและความต้องการของประชาชนจะถูกนำไปพิจารณาเป็นทางเลือกในการบริหารงานของภาครัฐ เช่น การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพิจารณาประเด็นนโยบายสาธารณะ เป็นต้น

๔. ความร่วมมือ เป็นการให้กลุ่มประชาชนผู้แทนภาคสาธารณะมีส่วนร่วม โดยเป็นหุ้นส่วนกับภาครัฐในทุกขั้นตอนของการตัดสินใจ และมีการดำเนินกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง เช่น คณะกรรมการที่มีฝ่ายประชาชนร่วมเป็นกรรมการ เป็นต้น

๕. การเสริมอำนาจแก่ประชาชน เป็นขั้นที่ให้บทบาทประชาชนในระดับสูงที่สุด โดยให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจ เช่น การลงประชามติในประเด็นสาธารณะต่าง ๆ โครงการกองทุนหมู่บ้านที่มอบอำนาจให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจทั้งหมด การทำโครงการและกิจกรรมต่างๆที่เกิดจากความต้องการของประชาชน เป็นต้น

ดังนั้นจากข้อความที่กล่าวมาทำให้รู้ว่าทั้งทางภาครัฐและภาคประชาชนควรมีการสร้างหลักการมีส่วนร่วมเข้าด้วยกัน เพื่อให้ต่างฝ่ายได้รับรู้ถึงปัญหาและความต้องการไปพร้อมกัน ประชาชนก็จะมีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้นในการทำกิจกรรมและการพัฒนาชุมชนของตนเองให้มีความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น เพราะการมีส่วนร่วมเป็นหลักประกันที่สำคัญที่จะทำให้ประชาชนทุกคนดำเนินชีวิตอยู่ในชุมชนได้อย่างยั่งยืน

๕.๕ การทำงานอย่างเป็นระบบตามวงจร PDCA (Plan-Do-Check-Act)

เป็นกิจกรรมพื้นฐานในการพัฒนาประสิทธิภาพและคุณภาพของการดำเนินงาน ซึ่งประกอบด้วย ขั้นตอน ๔ ขั้น คือ วางแผน-ปฏิบัติ-ตรวจสอบ-ปรับปรุงการดำเนินงาน PDCA อย่างเป็นระบบให้ครบวงจรอย่างต่อเนื่อง หมุนเวียนไปเรื่อย ๆ ย่อมส่งผลให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ

และมีคุณภาพเพิ่มขึ้น โดยตลอดวงจร PDCA นี้ได้พัฒนาขึ้นโดย ดร.ชิวจาร์ท ต่อมา ดร.เดมมิ่ง ได้นำมาเผยแพร่จนเป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย ขั้นตอนแต่ละขั้นของวงจร PDCA มีรายละเอียด ดังนี้

๑. Plan (วางแผน) หมายความว่ารวมถึงการกำหนดเป้าหมาย / วัตถุประสงค์ในการดำเนินงานวิธีการและขั้นตอนที่จำเป็นเพื่อให้การดำเนินงาน บรรลุเป้าหมายในการวางแผนจะต้องทำความเข้าใจกับเป้าหมายวัตถุประสงค์ให้ชัดเจน เป้าหมายที่กำหนดต้องเป็นไปตามนโยบาย วิสัยทัศน์ และพันธกิจ ขององค์กรเพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาที่เป็นไปในแนวทางเดียวกันทั่วทั้งองค์กร การวางแผนในบางด้านอาจจำเป็นต้องกำหนดมาตรฐาน ของวิธีการทำงานหรือ เกณฑ์มาตรฐานต่าง ๆ ไปพร้อมกันด้วยข้อกำหนดที่เป็นมาตรฐานนี้ จะช่วยให้การวางแผนมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น เพราะใช้เป็นเกณฑ์ในการตรวจสอบได้ว่า การปฏิบัติงานเป็นไปตามมาตรฐานที่ได้ระบุไว้ในแผนหรือไม่

๒. DO (ปฏิบัติ) หมายถึง การปฏิบัติให้เป็นไปตามแผนที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งก่อนที่จะปฏิบัติงานใด ๆ จำเป็นต้องศึกษาข้อมูลและเงื่อนไขต่าง ๆ ของ สภาพงานที่เกี่ยวข้องเสียก่อน ในกรณีที่เป็นการงานประจำที่เคยปฏิบัติหรือเป็นงานเล็กอาจใช้วิธีการเรียนรู้ ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง แต่ถ้าเป็นงานใหม่หรือ งานใหญ่ที่ต้องใช้บุคลากรจำนวนมากอาจต้องจัดให้มีการฝึกอบรม ก่อนที่จะปฏิบัติจริงการปฏิบัติจะต้องดำเนินการไปตามแผน วิธีการ และขั้นตอน ที่ได้กำหนดไว้และจะต้องเก็บรวบรวมและบันทึก ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานไว้ด้วยเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการดำเนินงานในขั้นตอนต่อไป

๓. Check (ตรวจสอบ) เป็นกิจกรรมที่มีขึ้นเพื่อประเมินผลว่ามีการปฏิบัติงานตามแผน หรือไม่มีปัญหาเกิดขึ้นในระหว่างการทำงานหรือไม่ ขั้นตอนนี้มีความสำคัญ เนื่องจากในการดำเนินงานใด ๆ มักจะเกิดปัญหาแทรกซ้อนที่ทำให้การดำเนินงานไม่เป็นไปตามแผนอยู่เสมอ ซึ่งเป็นอุปสรรค ต่อประสิทธิภาพและคุณภาพของการทำงาน การติดตาม การตรวจสอบ และการประเมินปัญหาจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องกระทำควบคู่ไปกับการดำเนินงาน เพื่อจะได้ทราบข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการปรับปรุงคุณภาพ ของการดำเนินงานต่อไปในการตรวจสอบ และการประเมินการปฏิบัติงาน จะต้องตรวจสอบด้วย ว่าการปฏิบัติ นั้น เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้หรือไม่ทั้งนี้เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพของงาน

๔. Act (การปรับปรุง) เป็นกิจกรรมที่มีขึ้นเพื่อแก้ไข้ปัญหาที่เกิดขึ้นหลังจากได้ทำการตรวจสอบแล้วการปรับปรุงอาจเป็นการแก้ไขแบบเร่งด่วน เฉพาะหน้า หรือการค้นหาสาเหตุที่แท้จริงของปัญหา เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาซ้ำรอยเดิม การปรับปรุงอาจนำไปสู่การกำหนดมาตรฐานของวิธีการ ทำงานที่ต่างจากเดิมเมื่อมีการดำเนินงานตามวงจร PDCA ในรอบใหม่ข้อมูลที่ได้จากการปรับปรุงจะช่วยให้การวางแผนมีความสมบูรณ์และมีคุณภาพเพิ่มขึ้นได้ด้วยการบริหารงานในระดับต่าง ๆ ทุกระดับตั้งแต่เล็กสุดคือการปฏิบัติงานประจำวันของบุคคลคนหนึ่งจนถึงโครงการในระดับใหญ่ที่ต้องใช้ กำลังคนและเงินงบประมาณจำนวนมากย่อมมีกิจกรรม PDCA เกิดขึ้นเสมอ โดยมีการดำเนินกิจกรรมที่ครบวงจรบ้าง ไม่ครบวงจรบ้างแตกต่างกัน ตามลักษณะงานและสภาพแวดล้อมในการทำงาน ในแต่ละองค์กรจะมีวงจร PDCA อยู่หลาย ๆ วง วงใหญ่สุด คือ วงที่มีวิสัยทัศน์และแผนยุทธศาสตร์ ขององค์กรเป็นแผนงาน (P) แผนงานวงใหญ่อาจครอบคลุมระยะเวลาต่อเนื่องกันหลายปีจึงจะบรรลุผล การจะผลักดันให้วิสัยทัศน์และแผนยุทธศาสตร์ขององค์กรปรากฏเป็นจริงได้จะต้องปฏิบัติ (P) โดยนำแผนยุทธศาสตร์มากำหนดเป็นแผนการปฏิบัติงาน ประจำปีของหน่วยงานต่าง ๆ ขององค์กร แผนการปฏิบัติงานประจำปีจะก่อให้เกิดวงจร PDCA ของหน่วยงานขึ้นใหม่ หากหน่วยงานมีขนาดใหญ่

มีบุคลากรที่เกี่ยวข้องจำนวนมาก ก็จะต้องแบ่งกระจาย ความรับผิดชอบไปยังหน่วยงานต่าง ๆ ทำให้เกิดวงจร PDCA เพิ่มขึ้นอีกหลาย ๆ วงโดยมีความเชื่อมโยงและซ้อนกันอยู่ การปฏิบัติงานของหน่วยงานทั้งหมดจะรวมกันเป็น (D) ขององค์กร นั้น ซึ่งองค์กรจะต้องทำการติดตามตรวจสอบ (C) และแก้ไขปรับปรุงจุดที่เป็นปัญหาหรืออาจต้องปรับแผนใหม่ ในแต่ละปี (A) เพื่อให้วิสัยทัศน์และแผนยุทธศาสตร์ระยะยาวนั้นปรากฏเป็นจริงและทำให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์รวมขององค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีคุณภาพ

๕.๖ ความรู้ในเรื่องของอัคคีภัย

ทฤษฎีการเกิดอัคคีภัย คือ กระบวนการเปลี่ยนแปลงของเชื้อเพลิงที่ได้รับความร้อนและทำปฏิกิริยารวมตัวกับ ออกซิเจนจนเกิดความร้อนสะสมขึ้นอย่างมากมาย ทำให้อะตอมของเชื้อเพลิงแยกตัวออกเป็นอนุภาคเล็กๆ จนถึงขั้นเกิดการลุกไหม้ขึ้นเป็นเปลวไฟ

อัคคีภัย คือ อันตรายที่เกิดจากไฟ ที่ขาดการควบคุมจนเกิดการลุกลามต่อเนื่องเป็นเพลิงสร้างความเสียหายให้แก่ชีวิต ทรัพย์สิน ร่างกายและสิ่งแวดล้อม

องค์ประกอบของไฟ (FIRE TRIANGLE)

การเผาไหม้เป็นปฏิกิริยาคายความร้อน ซึ่งไฟจะเกิดขึ้นได้ต้องประกอบด้วยองค์ประกอบอย่าง คือ

๑. เชื้อเพลิง (FUEL) เชื้อเพลิงมีอยู่ ๓ สถานะ คือ
 - เชื้อเพลิงแข็ง (SOLID FUEL)
 - เชื้อเพลิงเหลว (LIQUID FUEL)
 - ก๊าซ (GASES)
๒. ออกซิเจน (OXYGEN) โดยทั่วไปจะมีออกซิเจนอยู่ในอากาศประมาณร้อยละ ๒๑
๓. ความร้อน (HEAT)

การที่จะทำให้เกิดการเผาไหม้หรือไฟติดได้ต้องมีองค์ประกอบทั้ง 3 ได้แก่ เชื้อเพลิง ออกซิเจน และความร้อน ขาดตัวใดตัวหนึ่งไม่ได้ซึ่งถ้าขาดองค์ประกอบตัวใดตัวหนึ่งไฟจะไม่สามารถติดหรือ เกิดการเผาไหม้ได้

ประเภทของไฟ

ไฟประเภท A คือไฟที่เกิดจากเชื้อเพลิงที่เป็นของแข็ง เช่น ไม้, กระดาษ, เสื้อผ้า, พลาสติก ฯลฯ

ไฟประเภท B คือไฟที่เกิดจากเชื้อเพลิงที่มีลักษณะเป็นของเหลว เช่น น้ำมันเชื้อเพลิงไวไฟ/ไม่ไวไฟ และก๊าซ

ไฟประเภท C คือไฟที่เกิดจากเชื้อเพลิงที่เป็นของแข็ง มีกระแสไฟฟ้าไหลอยู่ เช่น อุปกรณ์ไฟฟ้าทุกชนิด และ อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์

ไฟประเภท D คือไฟที่เกิดจากเชื้อเพลิงที่เป็นสารเคมี เช่น ผงแมกนีเซียม, อลูมิเนียมและโลหะ ที่ให้ความร้อนสูง (ห้ามใช้น้ำดับเป็นอันขาด)

๕.๗ เครื่องดับเพลิงขั้นต้น

เครื่องดับเพลิงที่มีจำหน่ายในท้องตลาดจะถูกแบ่งออกเป็น ๔ ประเภท (class) โดยจำแนกตามลักษณะของการเกิดเพลิงไหม้ที่ได้กล่าวมาแล้ว และจะต้องระบุประเภทของเครื่องดับเพลิงไว้บนตัวถังเครื่องอย่าง ชัดเจน เป็นตัวอักษร A B C D

ชนิด A หมายถึงเครื่องดับเพลิงที่เหมาะสมสำหรับดับเพลิงที่เกิดจากวัสดุทั่วไป เช่น ไม้ กระดาษ ผ้า เป็นต้น

ชนิด B หมายถึงเครื่องดับเพลิงที่เหมาะสมสำหรับดับเพลิงที่เกิดจากน้ำมันเชื้อเพลิง หรือของเหลวที่ไวไฟ

ชนิด C หมายถึงเครื่องดับเพลิงที่เหมาะสมสำหรับดับเพลิงที่เกิดจากการลุกไหม้ของอุปกรณ์ไฟฟ้าต่างๆ เนื่องจากตัวสารเคมีที่ใช้จะไม่นำไฟฟ้า

ชนิด D หมายถึงเครื่องดับเพลิงที่เหมาะสมสำหรับดับเพลิงที่เกิดจากโลหะที่ติดไฟได้

ปัจจุบันนี้ ได้มีการผลิตเครื่องดับเพลิงที่สามารถดับเพลิงได้หลายประเภท ดังนั้น เราอาจเห็นถึงดับเพลิงที่ติดป้าย A-B หรือ B-C หรือแม้แต่ A-B-C ได้

๕.๘ วิธีใช้ถังดับเพลิง

จะลงมือทำอะไรยังเป็นเหตุฉุกเฉินด้วยแล้วเนิ่นว่า สติ ต้องมาก่อน วิธีการใช้ถังดับเพลิงชนิดมือถือทุกประเภท ก็มีอยู่ ๔ ขั้นตอน คือ

๑. ดึง คือดึงสลักออกจากถังดับเพลิงซึ่งจะมีกระดุกงู้อยู่ถ้าดึงไม่ออกให้ใช้การบิดแล้วค่อยดึงสลักก็จะหลุดออกมา

๒. ปลด คือการปลดสายฉีดของถังดับเพลิงออกโดยจับบริเวณปลายสายฉีดแล้วดึงออกมาจะออกง่ายกว่าจับบริเวณโคนสาย

๓. กด คือการกดคันปั๊มของถังดับเพลิงเพื่อให้เคมีในถังออกมาใช้ในการดับเพลิง

๔. สาย คือการส่ายปลายสายฉีดไปมาเพื่อดับเพลิง ควรฉีดไปยังฐานของเพลิงหรือต้นเพลิง ไม่ควรฉีดไปบริเวณเปลวเพลิง

๕.๙ การวิเคราะห์ SWOT ANALYSIS

“การเพิ่มศักยภาพของประชาชนในการป้องกันและระงับอัคคีภัยในชุมชน” สามารถวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และวิกฤต ได้ดังนี้

จุดแข็ง (Strength)	จุดอ่อน (Weakness)
๑.ผู้บริหารมีนโยบายในการป้องกันและระงับอัคคีภัยในชุมชน ๒.บุคลากรมีความรู้ความสามารถในการป้องกันและระงับอัคคีภัยในชุมชน	๑.ไม่มีงบประมาณ ๒.รถดับเพลิงมีน้อย วัสดุอุปกรณ์ ไม่พร้อมใช้งาน
โอกาส (Opportunity)	วิกฤต/อุปสรรค (threats)
๑.ผู้บริหารกรุงเทพมหานคร มีนโยบายในด้านการป้องกันและระงับอัคคีภัยในชุมชน ๒.รัฐบาลให้ความสำคัญในเรื่องของการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย	๑.ประชาชนยังไม่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของอัคคีภัย ๒.ประชาชนไม่ให้ความสำคัญในเรื่องของการป้องกันและระงับอัคคีภัยให้ตนเอง

จากการศึกษาเรื่อง การเพิ่มศักยภาพของประชาชนในการป้องกันและระงับอัคคีภัยในชุมชน สามารถนำมาวิเคราะห์ SWOT โดยใช้ ST เป็นกลยุทธ์ในการวิเคราะห์ S (Strength) หมายถึงสถานีดับเพลิงดับเพลิงตลิ่งชันมีจุดแข็งในเรื่องของบุคลากรมีความรู้ความสามารถในเรื่องของการป้องกันและระงับอัคคีภัย และผู้บริหารของสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยก็ให้ความสำคัญและมีนโยบายในการป้องกันและระงับอัคคีภัยในชุมชน ส่วน T (threats) วิฤต หมายถึงประชาชนไม่มีความรู้ในเรื่องของการป้องกันและระงับอัคคีภัย และยังไม่ให้ความสำคัญในเรื่องของการเกิดอัคคีภัยในชุมชนอีกด้วย

๖.กรอบแนวทางการดำเนินการและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

๖.๑ ประสานกับประธานชุมชนในพื้นที่สำนักงานเขตทวีวัฒนา แต่ละชุมชน ไปสำรวจเส้นทางเข้า-ออก แหล่งน้ำ หัวจ่ายน้ำดับเพลิง ประปาหัวแดง อุปกรณ์ดับเพลิงที่มีอยู่ กำหนดจุดรวมพล

๖.๒ จัดทำคู่มือการอบรมการป้องกันและระงับอัคคีภัยเบื้องต้น และ จัดทำแผนระงับอัคคีภัย จัดทำแผนอพยพ ของแต่ละชุมชน โดยการใช้กระบวนการคุณภาพ PDCA ซึ่งประกอบไปด้วย ๑. การวางแผน (Plan) ๒. การดำเนินงาน (Do) ๓. การทบทวนตรวจสอบ (Check) ๔. การพัฒนางาน (ACT) มาเป็นเครื่องมือในการติดตาม ประเมินการปฏิบัติงาน ทบทวนปัญหาแต่ละจุด และปรับปรุงการทำงานให้มีประสิทธิภาพ

๖.๓ ประสานกับประธานชุมชน ประกาศเชิญชวนผู้เข้าอบรมแต่ละชุมชน ชุมชนละ ๓๐ คน ๑๖ ชุมชน รวม ๔๘๐ คน

๖.๔ กำหนดวัน เวลา สถานที่อบรม แต่ละชุมชน ดังนี้

ชุมชน	ว/ด/ป	เวลา	สถานที่
๑.บางพรหมร่วมใจ	ส ๖ ส.ค. ๒๕๕๙.	๐๙.๐๐ - ๑๒.๐๐ น.	ที่ทำการชุมชนฯ
๒.หมู่บ้านรวมแก้ว	อา ๗ ส.ค. ๒๕๕๙	๐๙.๐๐ - ๑๒.๐๐ น.	ที่ทำการชุมชนฯ
๓.หมู่บ้านสินพัฒนาธานี	ส ๑๓ ส.ค. ๒๕๕๙.	๐๙.๐๐ - ๑๒.๐๐ น.	ที่ทำการชุมชนฯ
๔.คลองเนินทราย	อา ๑๔ ส.ค. ๒๕๕๙.	๐๙.๐๐ - ๑๒.๐๐ น.	ที่ทำการชุมชนฯ
๕.ศรีมณฑลสามัคคี	ส ๒๐ ส.ค. ๒๕๕๙.	๐๙.๐๐ - ๑๒.๐๐ น.	ที่ทำการชุมชนฯ
๖.เจ้าพระยาร่วมใจ	อา ๒๑ ส.ค. ๒๕๕๙.	๐๙.๐๐ - ๑๒.๐๐ น.	ที่ทำการชุมชนฯ
๗.วัดปุณณาวาส	ส ๒๗ ส.ค. ๒๕๕๙.	๐๙.๐๐ - ๑๒.๐๐ น.	ที่ทำการชุมชนฯ
๘.หมู่บ้านกอบแก้ว	อา ๒๘ ส.ค. ๒๕๕๙.	๐๙.๐๐ - ๑๒.๐๐ น.	ที่ทำการชุมชนฯ
๙.บ้านจัดสรรสกุลทิพย์	ส ๓ ก.ย. ๒๕๕๙.	๐๙.๐๐ - ๑๒.๐๐ น.	ที่ทำการชุมชนฯ
๑๐.พัฒนาหมู่บ้านเปรมวดี	อา ๔ ก.ย. ๒๕๕๙.	๐๙.๐๐ - ๑๒.๐๐ น.	ที่ทำการชุมชนฯ
๑๑.หมู่บ้านกฤษฏานคร๓๑	ส ๑๐ ก.ย. ๒๕๕๙.	๐๙.๐๐ - ๑๒.๐๐ น.	ที่ทำการชุมชนฯ
๑๒.หมู่บ้านสุขทวี ๑-๒	อา ๑๑ ก.ย. ๒๕๕๙.	๐๙.๐๐ - ๑๒.๐๐ น.	ที่ทำการชุมชนฯ
๑๓.หมู่บ้านพรรณพุกษา	ส ๑๗ ก.ย. ๒๕๕๙.	๐๙.๐๐ - ๑๒.๐๐ น.	ที่ทำการชุมชนฯ
๑๔.หลังสถานีรถไฟศาลาธรรมสพน์	อา ๑๘ ก.ย. ๒๕๕๙.	๐๙.๐๐ - ๑๒.๐๐ น.	ที่ทำการชุมชนฯ
๑๕.คลองมหาสวัสดิ์	ส ๒๔ ก.ย. ๒๕๕๙.	๐๙.๐๐ - ๑๒.๐๐ น.	ที่ทำการชุมชนฯ
๑๖.ประตุน้ำฉิมพลี	อา ๒๕ ก.ย. ๒๕๕๙.	๐๙.๐๐ - ๑๒.๐๐ น.	ที่ทำการชุมชนฯ

๖.๕ ดำเนินการอบรมให้ความรู้โดยอบรมตามคู่มือและแผนที่กำหนด ดังนี้

ก่อนเกิดเพลิงไหม้ ให้ความรู้ประชาชนในชุมชนเพื่อให้ได้รับความรู้เกี่ยวกับอัคคีภัย การดับเพลิงขั้นต้น ฝึกปฏิบัติใช้อุปกรณ์ชนิดต่างๆที่มีอยู่ในชุมชน ตลอดจนการอพยพหนีไฟและช่วยเหลือผู้ประสบภัยได้อย่างถูกวิธี การตรวจตราพื้นที่ การตรวจวัสดุอุปกรณ์ที่มีอยู่ การรณรงค์ การประชาสัมพันธ์ การแจ้งเหตุ

ขณะเกิดภัย การดับเพลิง กรณีไม่รุนแรงสามารถยับยั้งได้ทันที ให้ผู้พบเห็นหรือประชาชนใช้ถังดับเพลิงชนิดผลเคมีแห้ง และอุปกรณ์ดับเพลิงที่มีอยู่ในชุมชนระงับเหตุเพลิงไหม้ กรณีเพลิงรุนแรงต้องปฏิบัติตามแผนระงับเหตุและอพยพหนีไฟ การอพยพ กำหนดขึ้นเพื่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจนและมีการฝึกซ้อมเพื่อให้เกิดความพร้อมสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างรวดเร็ว

หลังเกิดเพลิงไหม้ การบรรเทาทุกข์และปฏิรูปพื้นที่ ประสานหน่วยงานภาครัฐ ให้ความสงเคราะห์ผู้ประสบภัย

๖.๖ ติดตามและประเมินผล เพื่อนำมาปรับปรุงเป็นแนวทางในการใช้ดำเนินการครั้งต่อไป โดยเขียนเป็นตารางดังนี้

ลำดับ	แนวทางการดำเนินการ	ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	ระยะเวลา
๑	ประสานประธานชุมชน สำรวจเส้นทาง แหล่งน้ำ ประปาหัวแดง จุดรวมพล ทางเข้า-ออก	ประธานชุมชน/จนท.ดับเพลิง สดพ.ตลิ่งชัน	๑-๕ ส.ค.๒๕๕๙
๒	จัดทำคู่มือและแผนในการป้องกันและระงับอัคคีภัย จัดทำแผนอพยพหนีไฟ	จนท. สดพ. ตลิ่งชัน	๑-๕ ส.ค.๒๕๕๙
๓	ประสานประธานชุมชน ประกาศเชิญชวน ผู้เข้ารับการอบรม	ประธานชุมชน/สมาชิกชุมชน/จนท. สดพ.ตลิ่งชัน	๑-๕ ส.ค.๒๕๕๙
๔	กำหนดวัน เวลา และสถานที่อบรม	ประธานชุมชน/จนท. สดพ. ตลิ่งชัน	๑-๕ ส.ค.๒๕๕๙
๕	ดำเนินการอบรม “การเพิ่มศักยภาพประชาชนในการป้องกันและระงับอัคคีภัยในชุมชน”	ประธานชุมชน/เลขาฯ/สมาชิกชุมชน/จนท.สดพ.ตลิ่งชัน/อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน	๖ ส.ค. – ๒๕ ก.ย. ๒๕๕๙ (ตามตารางอบรมชุมชนข้างต้น)
๖	ติดตามและประเมินผล	จนท.สดพ.ตลิ่งชัน	๒๖-๓๐ก.ย.๒๕๕๙

๗. ระยะเวลาการดำเนินการ

ตั้งแต่วันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๕๙ ถึงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๕๙

๘. งบประมาณ

ไม่ใช้งบประมาณ

๙. แนวทางการติดตามและประเมินผล

ระดับผลผลิต (Out put)

การติดตามและประเมินผล	ตัวชี้วัด	วิธีการ/เครื่องมือ
๑ จัดทำคู่มือและแผนการป้องกันและระงับอัคคีภัย/แผนอพยพหนีไฟ	คู่มือและแผนป้องกันและระงับอัคคีภัยในชุมชน/แผนอพยพหนีไฟ	คณะทำงานจัดทำคู่มือและแผนในการป้องกันและระงับอัคคีภัยในชุมชน
๒ จัดอบรมให้ความรู้ในการป้องกันและระงับอัคคีภัยในชุมชนแก่ประชาชนในชุมชน	กลุ่มเป้าหมายร้อยละ ๙๐ เข้าร่วมกิจกรรมในการเข้าอบรม	จัดกิจกรรมการอบรม
๓ มีแกนนำชุมชนในการป้องกันและระงับอัคคีภัยในชุมชน	กลุ่มเป้าหมายร้อยละ ๖๐ เข้าร่วมกิจกรรมและเป็นแกนนำชุมชน	เชิญชวนให้เป็นกลุ่มแกนนำ

ระดับผลลัพธ์ (Outcome)

การติดตามและประเมินผล	ตัวชี้วัด	วิธีการ/เครื่องมือ
๑. เกิดแนวทางในการนำแผนการป้องกันและระงับอัคคีภัยในชุมชนไปใช้	ผู้เข้ารับการอบรม นำคู่มือและแผนการป้องกันและระงับอัคคีภัยไปใช้ได้จริง	แบบรายงานผลการปฏิบัติงาน
๒. ชุมชนทั้ง ๑๖ ชุมชน มีแนวทางในการป้องกันและระงับอัคคีภัย	ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้ความเข้าใจในการป้องกันและระงับอัคคีภัยในชุมชนอย่างน้อย ร้อยละ ๗๐	แบบทดสอบก่อนและหลังการอบรม
๓. แกนนำชุมชนสามารถ นำแนวทางในการป้องกันและระงับอัคคีภัยไปใช้ได้	ผู้เข้ารับการอบรม (แกนนำ) สามารถนำความรู้ไปใช้ในชุมชนของตนเองได้อย่างน้อย ร้อยละ ๕๐	แบบรายงานการประชาสัมพันธ์/ การตรวจสอบถึงดับเพลิง/

๑๐. ข้อเสนอแนะ

ข้อดี การอบรมให้ความรู้ในเรื่องของการป้องกันและระงับอัคคีภัยในชุมชนในครั้งนี้ มีความสำคัญเนื่องจากเป็นการให้ความรู้ในเรื่องของการป้องกันและระงับอัคคีภัย ให้ประชาชนสามารถดูแลตนเองในเบื้องต้นได้ สามารถใช้อุปกรณ์ในการดับเพลิงขั้นต้นได้ ทำให้ลดการเกิดความสูญเสียในชีวิตและทรัพย์สินได้ และทำให้ชุมชนแต่ละชุมชนมีแผนในการป้องกันและระงับอัคคีภัยใช้เป็นแนวทางเมื่อเกิดอัคคีภัยขึ้น

ข้อเสีย ในการอบรมในส่วน of ประชาชนอาจไม่ให้ความสำคัญ ครังนี้อาจมีผู้เข้ารับการอบรมน้อย

สรุป รัฐบาลควรมีนโยบายในการรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ ให้ประชาชนได้ตระหนักถึงความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของตนเอง มากกว่านี้